

בבא בתרא צ"ד

משנה

המוכר תבואה, הלוקח מקבל עליו רובע הקב של טנופת לכל סאה, שסתם תבואה יש בה רובע טנופת. תאנים מקבל עליו עשר מתולעות למאה. מרתף של יין, מקבל עליו עשר קוססות של יין רע למאה. שסתם מאה חביות דרכם בעשר קוססות. קנקנים בשרון מקבל עליו עשר כדים רעים למאה.

גמרא

שנה רב קטינא, כוונת המשנה 'רובע טנופת' אינו לעפרורית, שאדם אינו מוחל על רובע עפרורית. אלא הכוונה שהלוקח חטים, מקבל עליו רובע קטנית לסאה של תבואה.

הבורר צרור מגורן חברו משלם דמי שואלת הגמרא, והאם הלוקח אינו מקבל עליו חטים עפרורית? הרי אמר רבה בר חייא קטוספאה משמו

של רבה, הבורר צרור מגרנו של חברו, נותן לו דמי חטים, שהרי הפסידו בכך שהיה מוכר את התבואה עם העפרורית⁴⁰. אבל אסור למוכר לחזור ולערב אותו עם החטים⁴¹? מתרצת הגמרא, שאדם שקונה חטים מקבל עליו רובע קטנית כמו שרב קטינא שנה, אבל עפרורית הוא מקבל פחות מרובע, משהו.

מקבל בעדשים רובע עפרורית מפני עוד שואלת הגמרא, והרי מקבל עליו עפרורית שעוקרים אותם

מקבל עליו רובע קטנית לסאה, שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה, עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה⁴². ולכאורה הוא הדין שמקבל עליו רובע עפרורית לחטים ולשעורים⁴³? עונה הגמרא, שיש הבדל בין הקונה לחטים או שעורים לקונה עדשים. ורק הקונה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית מפני שעוקרים אותם, ולא קוצרים אותם ולכן מצויה בהם עפרורית. שואלת הגמרא,

40 הטעם שחייב על מה שרק גרם לו: 1. הוא מזיק בידיים שאותם צרורות היו שוים לו כמו חטים. 2. ואפי' אם נאמר שאינו נחשב למזיק בידיים, בכל זאת חייב משום דינא דגרמי, כגון השורף שטרותיו של חבירו, והמקדש בכרם והזורע כלאים בשדה חבירו, שבאותה שעה גזל ממנו מיד את ממונו אע"פ שאינו ניכר. שהרי פוסקים בב"ק כר"מ שדן דינא דגרמי. וגרמא בנוקין שפטור, היינו כגון שולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן שההיזק ניכר אבל אינו עושה אותו בידיים אלא גורם עכשיו שיבא היזק ממילא לאחר זמן, אבל בגרמי הוא מזיק בידיים אלא שאין ההיזק ניכר. רשב"ם. 3. ותוס' מבארים בשם ריב"ם, שהוא כר"ש שאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, ומחייב בגזל חמץ ועבר עליו הפסח מובא אחר ושרפו. 4. ולר"י נראה אפי' כרבנן שאין הגורם לממון כממון, אלא שכאן כיון שהוא מוכר צרורות לכל אדם, הצררות כחטים. ואינו דומה לשורף שטרותיו של חבירו, שניירא בעלמא הוא דקלא ליה ולא את החוב.

41 שעושה עולה בידיים וכתוב "לא תעשו עול" וגם הלוקח לא מחל אלא מה שנתערב מעצמו עם התבואה בע"כ של מוכר. רשב"ם.

42 קטנית דרכה לגדל בחטין ונישובת בשעורים ועפרורית בעדשים. רשב"ם.
43 ושנינו אותה בעדשים משום שמיני טנופת הללו מצוין זה בזה וזה בזה. רשב"ם.

אם כן יש ראייה שאין מקבלים בחיטים רובע עפרורית. שאם נאמר שהוא הדין לחטים ושעורים, התנא היה יכול לומר בחטים רובע עפרורית וכל שכן בעדשים? עונה הגמרא, שניתן לומר שגם בחטים ושעורים הקונה מקבל רובע עפרורית, ושנו לחדש שבעדשים אפילו שמצוי עפרורית אינו מקבל יותר מרובע.

ר"ה א' בא לנפות מנפה את כולו אמר רב הונא, אם הלוקח בא להקפיד בטנופת י"א מן הדין וי"א קנס ומנפה לבדוק אם יש יותר מרובע, כשנמצא בו

יותר הוא מנפה את כולו, והמוכר יחזיר לו המוכר חטים או מעות כנגדן⁴⁴. יש שאמרו שהוא מן הדין, מפני שהקונה נותן מעות עבור פירות טובים ואינו מוחל כלל על הטינופת, אלא שאדם אינו טורח לנפות רובע טנופת שהוא דבר מועט. אבל אדם טורח לנפות יותר מרובע טנופת, וכיון שטרח הוא טורח בכולה⁴⁵. יש שאמרו שהוא קנס. ומן הדין אדם מוחל אפילו על יותר מרובע טנופת, והלוקח יודע הוא שדרך תבואה להיות בה טנופת ומחל⁴⁶. וכשיש יותר מרובע טנופת חששו חכמים שהמוכר ערב, וקנסו את המוכר.

כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ומקשה הגמרא על רב הונא⁴⁷ ממה ששינו במשנה במסכת כלאים⁴⁸, כל סאה תבואה שיש בה רובע

הקב ממין אחר ימעט מהמין האחר, ואחר כך יזרעו⁴⁹ 50. וסברו שרובע של כלאים האוסר את התבואה, הוא כיותר מרובע שכאן, משום שכלאים הוא דבר חשוב מן התורה ולא בטל. ופחות מרובע של כלאים בטל, כמו שרובע של טנופת בטל במכירה. ושנינו במשנה, ימעט ויעמידנו על השיעור שבטל, פחות מרובע⁵¹.

44 ולא יאמר רובע כבר מחלת ואשלם לך המותר. רשב"ם.

45 וכמו שהמוכר אמר ללוקח אני אומר שהם פירות יפים ואם נאמר אינם יפים או טרח ונפה אותם או הבא ראייה כמה יש טנופת ואשלם לך. ובשביל רובע לא יטרח שיצא שכרו בהפסד טרחו, אבל כשיש יותר מרובע יטרח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו. ולכן לא מחל אבל כשאין אלא רובע אם בא לנפות בטלה דעתו והמוכר פטור. רשב"ם.

46 ולא קנסו ברובע שהוא מצוי ואין לומר שעירב בידיים, אבל יותר מרובע אינו מצוי בתבואה וי"ל לומר שהמוכר הוא שעירב בידיים וקנסוהו בכולו מפני שיתכן שעירב את כולו. ונפקא מינה שאם ידענו שלא עירב אפי' יותר מרובע הוא מחילה. רשב"ם.

47 לפי הלשון הראשונה שהוא מן הדין ולא קנס. רשב"ם.

48 (סימן כל תרי שטרי דראבין בר רב נחמן אונאה וקבלנותא).

49 וכן פי' רבינו חננאל א"נ נזרעו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפרק כל שעה (דף כה.). מהמלאה והזרע ורוע מעיקרו בהשרשה ובספרי נמי שנינו בהדיא התבואה משתריש. רשב"ם.

50 רשב"ם פירש ימעט ואח"כ יזרענו, או שאם נזרעו ולא נשרשו עדיין ימעט, אבל אם נשרשו אין להם תקנה שכבר נשרשו ונאסרו בהשרשה. ואין נראה שלשון ימעט משמע שכבר נשרשו, וגם ר' יוסי אמר יבור משום שנראה כמקיים כלאים, וקודם שנזרעו לא נראה כמקיים כלאים. ועוד שבמ"ק הביאה על זרעים המחוברים. אלא נראה שמדובר במחוברים לקרקע. ומה שפירש שאם נשרשו אין להם תקנה אגב חרפותו לא עיין, שלא אמרו כך בפרק כל שעה אלא בכלאי הכרם אבל כלאי זרעים מותרים באכילה ובהנאה. והקשו על הלשון של קנס ממה ששינו ימעט ולא קונסים פחות מרובע אטו רובע. אבל ללשון שהוא מן הדין לא קשה, ששם הוא משום שיותר מרובע לא מחיל כו' כמו שרשב"ם פירש דה"מ לשנויי הכי. ויש ליישב שהקשו גם על הלשון הראשונה. שכל שדרך בני אדם להסיר הם כלאים אם לא הסירם ולכן הואיל ודרך בני אדם כשבאין לנפות מנפים הכל, בכלאים יהיה כלאים עד שיסיר את הכל. תוס'.

51 ואע"ג שאדם נותן מעות על פירות טובים וביותר מרובע אדם עשוי לטרוח בכולו ולא מחל אפי"ה כיון שאדם

ואפילו שאיסור כלאים הוא איסור חמור, שאין בית דין יכולים להפקיע לא מחמירים לנפות את כולו. וכל שכן שבמכירה, שבית דין יכולים להפקיע ממנו של אדם לחבירו, די שימעט מרובע?

רובע כלאים כרובע טנופת ר' יוסי או' מתרצת הגמרא, שרובע של כלאים הוא כמו יבור מפני שנראה כמקיים כלאים רובע שכאן, ששניהם בטלים מן הדין, ולכן די במיעוט שהרי מן הדין לא צריכים אפילו מיעוט, אלא הוא צריך למעט משום חומרא בעלמא⁵². ושואלת הגמרא מהסיפא, רבי יוסי אומר יבור, יברור את הכל. אם רובע של כלאים הוא כיותר מרובע של טנופת וימעט מן הדין רבי יוסי אומר שיברור את הכל, קונסים היתר משום איסור, ותנא קמא סובר שלא קונסים היתר משום איסור. אבל אם רובע כלאים הוא כרובע טנופת והוא ממעט משום החומרא של כלאים ולא מן הדין. אבל כשעמדנו שמן התורה לא צריכים אפילו מיעוט אלא הוא חומרא הוא מדוע רבי יוסי בא להוסיף חומרא אחרת על זו ולומר יבור⁵³? עונה הגמרא, שטעמו של רבי יוסי הוא מפני שהוא נראה כמקיים כלאים. שהתחיל למעט ומניח מקצת נראה כאילו מטילים בידים וזורעם במתכוין⁵⁴.

זה מנה וזה מאתים נותן לזה ולזה שואלת הגמרא על רב הונא⁵⁵ ממה ששנינו, שנים מנה והשאר יהא מונח שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים, זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי. נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו. ולא קונסים שהכל יהיה מונח. ומדוע חכמים קנסוהו בכולו, לא יקנסוהו אלא במותר רובע? עונה הגמרא, שם יש בודאי מנה לכל אחד מהם. אבל כאן מי יאמר שהמוכר לא עירב את כולו, כיון שרגלים לדבר שעירב בו בידיים, שהרי יש בו יותר מרובע, אפשר לומר שעירב את כולו⁵⁶.

ומביאה הגמרא ראייה לרב הונא מהסיפא, אמר רבי יוסי אם כן מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו. דוחה הגמרא ששם יש רמאי בודאי, אבל כאן מי יאמר שהמוכר עירב⁵⁷.

ומביאה הגמרא ראייה לרב הונא ממה ששנינו, שטר שיש בו רבית קונסין אותו

מוחל ברובע גם ביותר מרובע יעמידנו על רובע ולא ינפה את כולו. וקשה לרב הונא שאמר שמנפה את כולו. ואפשר לתרץ שהטעם של טנופת לא דומה לטעם של כלאים מפני שהדבר תלוי במחילה שמוחל על רובע משום הטרחא, אבל ביותר מרובע לא מוחל אפי' על פחות מרובע שבו שקל לו לטרוח בכולו מאחר שהתחיל אלא שתירצו תירוץ עדיף. רשב"ם.

52 כמו שמפרש והולך אבל יותר מרובע דכלאים נאמר שאם בא למעט ממעט את כולו. רשב"ם.

53 ויש ספרים שכתוב בהם ת"ש מסיפא והגמרא באה לסייע לרב הונא. רשב"ם.

54 ואם כבר נזרעו בקרקע ובירר קצת ושייר קצת נראה כמקיים בקרקע כלאים ולומדים במ"ק ובתורת כהנים מהכתוב שלוקה. רשב"ם.

55 על הלשון שהוא קנס. רשב"ם.

56 היה אפשר לתרץ לשנויי ששם ודאי יש חד שאינו רמאי אלא שתירצו תירוץ טוב יותר. תוס'.

57 ולא גורסי' ת"ש שלמה שדחה שהוא חומרא בעלמא אין סברא שר' יוסי יקנוס, ולא מסתבר לו לומר שחולקים בזה שר' יוסי סבר שרובע לא סכיח וחכ' סברו שסכיח שלא מסתבר שיחלקו בזה. תוס'.

ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי מאיר⁵⁸. ואומרת הגמרא ששם המלוה עובר משעת כתיבה על "לא תשימון עליו נשך" כשעשה שומא. אבל כאן מי יאמר שהמוכר עירב כלל⁵⁹. שואלת הגמרא מהסיפא, וחכמים אומרים גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית⁶⁰? אומרת הגמרא ששם הקרן היא בודאי היתר, אבל כאן מי יאמר שהמוכר לא עירב את הכל.

רבין בר ר"נ שנה מחזיר את כולה ומביאה הגמרא ראייה לרב הונא⁶¹ ממה ששנינו ולא את המותר בלבד במשנה, בית כור עפר אני מוכר לך בדיוק, הן חסר הן יתר, אפילו פיחת רובע לסאה או הוסיף רובע לסאה הגיעו. יתר מיכן, יעשה חשבון ויחזיר לו. ורבין בר רב נחמן שנה ברייתא שאומרת, שכיון שיש יותר מרובע לסאה, הוא מחזיר לא רק את המותר של רובע לסאה, אלא את כל הרבעים של בית כור. ומכאן שכשצריך להחזיר מחזיר את הכל, וכן כשבא לנפות מנפה את הכל⁶²? דוחה הגמרא ששם המוכר לא הקנה לו דבר ביתור על מדת החבל, אלא מפני שאמר לו הן חסר הן יתר. אבל מסתם לא היה קונה אפילו כל שהוא יותר מביית כור. ולכן רק כשיש יותר רביע שאינו חשוב הקנה לו אותו. אבל כשיש יותר מרביע שהוא חשוב בפני עצמו, כיון שהוא ראוי להצטרף בתשעת קבין הוא מחזיר לו את כל הרבעים בדין, שלכך הועיל מה שאמר לו בית כור⁶³.

58 נראה לר"י שר"מ קונס לגמרי להפסיד את החוב אפילו בהודאה או בעדות אחרת, כמו שמשמע מהלשון אינו גובה לא את הקרן כלל, וכמו הרבית, וכן משמע ממה שמדמה בהמניח גבי המוציא תבנו וקושו שקנסו גופן משום שבחן שמפסיד גוף הממון. ואין להקשות שבפ' איזהו נשך מדמה שטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין, מעמיד את שטר חוב כר"מ והרי כאן מפסיד את גוף המלוה ושם אינו מפסיד אלא שהשטר פסול. מפני ששם לא נעשית עבירה בגוף המלוה אלא בשטר, אבל רבית יש עבירה בהלוואה אפי' בלא שטר. והקשה ריב"ם שאם יפסיד את כל חובו לגמרי א"כ מצינו לזה חוטא נשכר. ואור"י שקנסו את המלוה שמרויח בגוף אטו שבח ומתוך כך יזהר, אבל את הלוה אין במה לקנסו כדי שיוזהר שמתחלה הוא לווה ע"מ לפרוע. תוס'.

59 קשה לרשב"א מדוע לא הביא את שטרי חוב המוקדמין שקנסו בכלו מזמן ראשון ומזמן שני אע"ג ש"ל י יימר דגבי משעבדי, שמה לא יבא לגבות משעבדי לעולם. וכן בסוגיא דהמניח את הכד. ואמר ר"י שכמו שכאן משעת כתיבה הוא שעשה שומא גם שם משעת כתיבה הוא שעבר על מדבר שקר תרחק. תוס'.

60 משמע שגובה ע"פ השטר ואפי' ממשעבדי וקשה לר"י למה השטר כשר הרי העדים עוברים על "לא תשימון". הרי קי"ל כאביי שאוכל נבלות להכעיס פסול. ואין לומר שמדובר כשאין ניכר הרבית בשטר אלא כתב סתם פלוני לזה מפלוני מנה ואח"כ נודע שהיה בו רבית. שהרי בפ' איזהו נשך ר"י מתיר על שטרי חוב המוקדמין פסולין, אפי' תימא רבנן גזרה שמה יגבה מזמן ראשון. ואם אין ניכר הרבית גם בשטר שיש בו רבית נגזור שמה יגבה גם את הרבית בתורת קרן. ואין לומר שהם לא עשו שומא כיון שהרבית ניכר מתוך השטר לא יבא לגבות את הרבית ע"י שטר זה, ומה ששינוי שהעדים עוברים בלא תעשה הוא כשאין הרבית ניכר בשטר. ניכר דהא שהרי אמרו משעת כתיבה עבד ליה שומא. וי"ל שלאנשים משמע ש"לא תשימון" מדבר במלוה ולוה וערב ולא עדים ולכן לא נפסלו כמו שאמרו לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע לוה, או כגון שיש עדים שהיו אנוסין מחמת נפשות. וכן י"ל בשטרי חוב המוקדמין שכשרים להכמים, ואפי' ר"מ אינו פוסל אלא מטעם קנס. ואומר ר"י שהלכה כחכ' שאע"ג שקי"ל כר"מ בגזירותיו דוקא בגזירותיו אבל לא בקנסותיו. וכן פסקו ה"ג כרבנן דר"מ במעוברת חבירו ומינקת חבירו. תוס'.

61 לפי הלשון הראשון שהוא מן הדין. רשב"ם.

62 ולא הביא את המשנה שמפרשים אותה כך משום שאינה מתורצת אלא על ידי הברייתא שרבין בר ר"נ שנה. והביא ללשון שהוא מהדין אבל ללשון של קנס שקנסו היתרא אטו איסורא לא שייך כאן קנס שאם הלוקח לקח יותר ממה שהיה לו ליקח אין לקנסו בכך, מה היה לו לידע כמה היה שם. ולא גורסי' מה שכתוב במקצת ספרים, מי יימר דערובי עריב שא"כ היה משמע שהביאו ללשון של קנס. תוס'.

63 ומה שא' הן חסר הן יתר הועיל שאם לא היה יתר על המדה אלא רובע מחל, אבל יותר מרובע אינה מחילה כלל, וה"ה שחסרון של רובע הוא מחילה יותר מרובע לא וחזור ללוקח. אבל ברובע טונפת אפי' שלא אמר הן חסר

אונאה פחות משתות מחילה שתות קנה ומחזיר אונאה יותר משתות בטל מקח

הגמרא מביאה ראייה לרב הונא ממה ששנינו, האונאה פחות משתות נקנה מקח, והמאנה לא

יחזיר לו כלום מפני שהיא מחילה. יותר משתות בטל מקח, שתות קנה ומחזיר אונאה⁶⁴. ומדוע מחזיר את כל האונאה בין בשתות ובין ביותר משתות, לא יחזיר אלא את המותר עד פחות משתות, שהרי פחות משתות הוא מחילה. ומכאן שבכל מקום שצריך להחזיר מחזיר את כולה, וכן אם בא לנפות מנפה את כולו כרב הונא. דוחה הגמרא, ששם המוכר ללוקח שהוא מוכר לו שוה בשוה, והלוקח נתרצה לכך. ואם אינו שוה לא יתרצה, ולכן בדין שצריך להחזיר אפילו אונאה פחות משתות. וכשנתאנה פחות משתות אינו מחזיר, כיון שהאונאה אינה ידועה כל כך והוא כמוכר בשוה ולכן יש מחילה. אבל אונאת שתות, היא ידועה ולא מחל. וביותר משתות הוא מקח טעות, ובטל המקח. אבל בפירות מצוי שיש שם טנופת ובודאי יש לומר שהקונה מחל לגמרי, ואפילו כשיש יותר מרובע טנופת הרובע הוא מחילה.

המקבל שדה מחברו ליטע מקבל עליו י' בורות למאה ממטע י' לבית סאה כשיעור שיכולין ליטע כגון ממטע עשרה לבית סאה, בעל השדה מקבל עליו שאם יהיו עשרה אילנות בורות שאין עושין פירות, המקבל לא יצטרך ליטע תחתיהם אחרים, שכך דרך האילנות ומחל. יותר מכאן, מגלגלין עליו את הכל לטעת לו אחד עשר אילנות תחתיהם. מפני שעכשיו אין מחילה כלל, ולעיל אם בא לנפות מנפה את כולו כרב הונא.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע כל יתר מכאן כבא ליטע מתחלה בוריות למאה, נחשב כאילו בא עכשיו ליטע שדה

אחר מתחלה, שהרי יש הרבה קרקע שראוי ליטע וחשוב שדה שלם בפני עצמו⁶⁵, ולכן נוטע את כל האחד עשרה. אבל כשיש טנופת יותר מרובע לסאה, אם

הן יתר היא מחילה מסתמא שהרי רובע טנופת הוא דבר מצוי. ולעולם נאמר שגם כשיש יותר מרובע הרובע הוא מחילה ויחזיר את השאר, שאם בא לנפות אינו מנפה את כולו. למה שפשוט שם שאם א"ל בית כור סתם כמו שאמר הן חסר הן יתר ורובע לסאה היא מחילה, ויותר מרובע יחזיר הכל. היה צריך לתרץ, התם מעיקרא בית כור א"ל דמשמע לא פחות ולא יותר מיהו רובע היא מחילה, טפי מרובע לא היא מחילה כלל והדר הכל. שאין דרך להיות בבית כור יותר מבית כור. אבל כאן שודאי יש בו טנופת לא ינפה אלא את המותר על הרובע. ונראה בעיני שגורסים שבה"ג מרצים לקמן, הכי השתא התם מעיקרא שוה בשוה א"ל כו' וכן עיקר. רשב"ם.

64 לר' נתן אבל לר' יהודה הנשיא רצה אומר תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתי. רשב"ם.
65 וכאילו לא עשה כלום מקבלנותו שקיבל ליטע שדה וכשיש יתר מי' בוריות עדיין יש לו שדה ליטע כשבעה"ב אמר נטע לי שדה זו אמר לו ליטע את כל השדה, וכשנשא ר"א בוריות לא קיים את תנאו וכשבא לחזור וליטע יטע את כולם, שהוא כמתחיל עכשיו לקיים את תנאו. ולא די באילן אחד שיטע שהרי הרוב של שדה נשתייר עדיין, וכשלא נשארו מתחלה אלא י' בוריות לק' לא הקפיד בעל השדה בדבר מועט כזה, ומשאו לקרות שדה כגון י"א אילנות לק' לא מחיל כלל. אבל ביותר מרובע טנופת של מטלטלין אין קפידא והמוכר קיים את תנאו קיים תנאו ואינו דומה לקרקע ש"א בוריות הן חשובות שהוא שדה הניכר לעינים ולא מחל כלל אבל יותר מרובע טנופת של מטלטלין אין קפידא כל כך אלא שישלים את תנאו ולעולם אין מנפה את כולו. רשב"ם.

66 תוס' מפרשים שבתחלה כשמתחיל ליטע אינו יכול ליטע אות' שידוע בודאי שהוא גרוע ואפילו הפחות מעשר

מנפה אינו מנפה את כולו כיון שרובע הוא מצוי והקונה מוחל, כשיש יותר מרובע המוכר ישלם את המותר והקונה מוחל על הרובע.

אם נודע. שכ"ו שעסוק במלאכה שנטע אפילו אחד שאינו טוב חייב להסירו וליטע אחר במקומו. ולכן כשיש יותר מעשר אפ' שלא נודע עד זמן ארוך אחר שיצא מן המלאכה כיון שלכל הפחות צריך ליטע את היתר, לא יצא מן המלאכה ועדיין הוא עוסק בה. וכבר פי' דכל זמן שהוא במלאכה אפי' נודע שאחד מהן גרוע חייב לעקור וליטע אחר במקומו. תוס'.

